

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

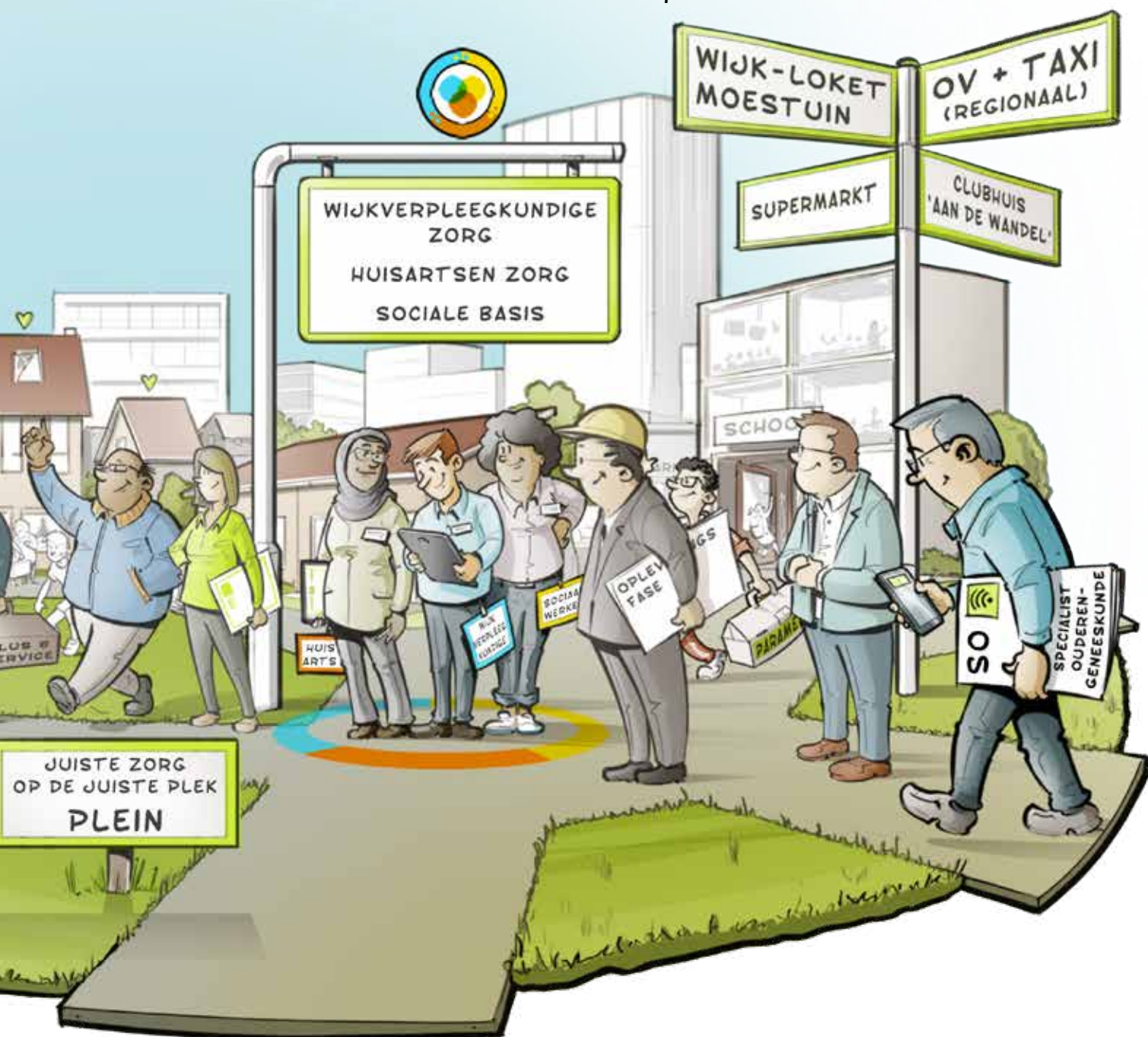
Magazine Programma Langer Thuis

Inhoudsopgave

Intro	4
Over het VWS-programma Langer Thuis	5
Versterken van de sociale omgeving	6
Regie in eigen hand	9
Informele hulp en ondersteuning (mantelzorg)	15
Samenwerken in de wijk	18
Wonen en Zorg	24
Toekomst	27

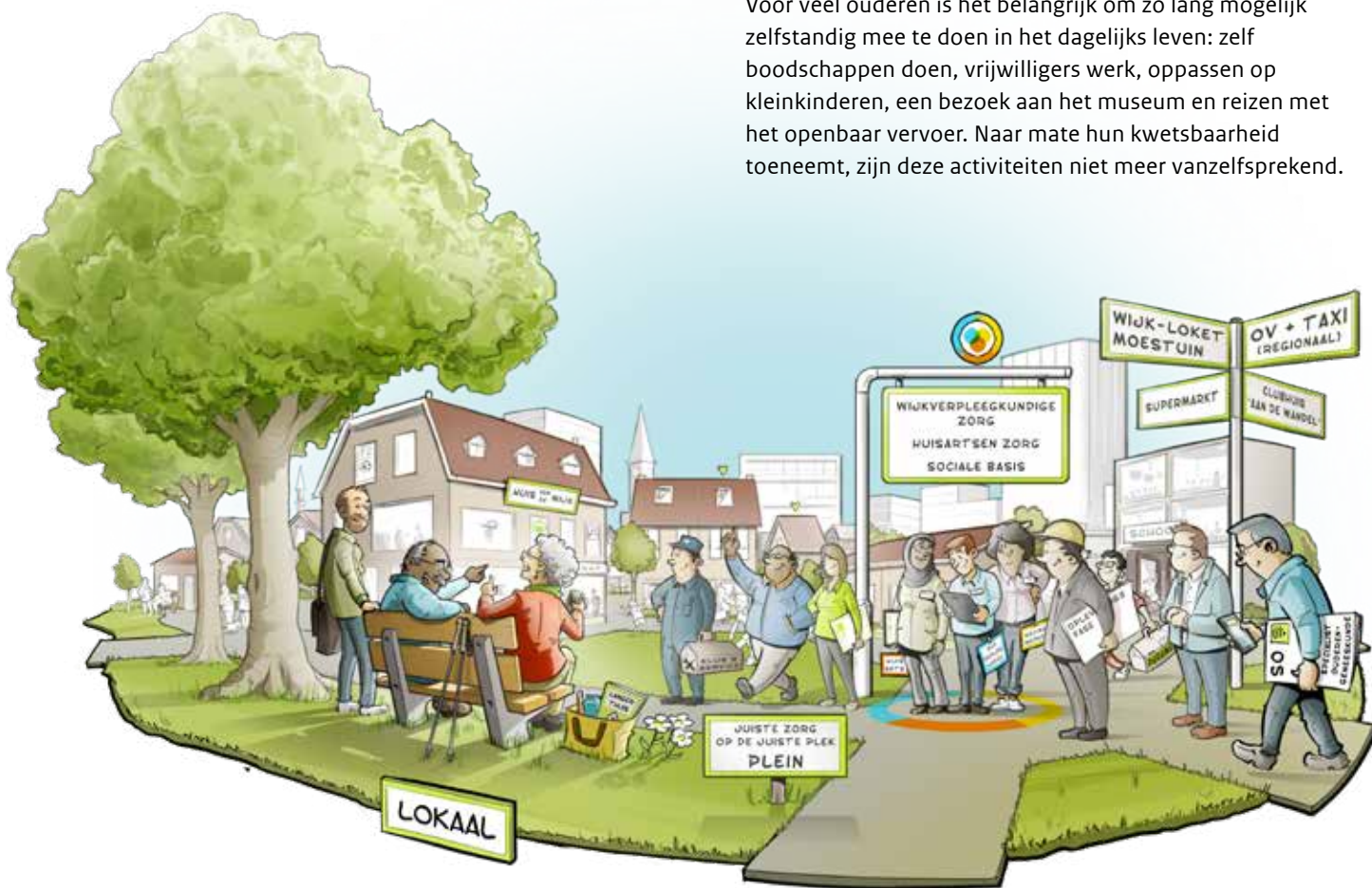

Intro

Ouder worden is waardevol; voor onszelf, onze burens, ouders en vrienden. Veel ouderen ervaren bijvoorbeeld meer levenservaring, -wijsheid of zelfvertrouwen. Daar kan een hele samenleving van profiteren.

Over tien jaar telt Nederland ruim 2 miljoen mensen van 75 jaar of ouder. Dat zijn 600.000 ouderen meer dan vandaag. Nooit eerder hebben we zoveel 75-plussers in Nederland gehad.

Voor veel ouderen is het belangrijk om zo lang mogelijk zelfstandig mee te doen in het dagelijks leven: zelf boodschappen doen, vrijwilligers werk, oppassen op kleinkinderen, een bezoek aan het museum en reizen met het openbaar vervoer. Naar mate hun kwetsbaarheid toeneemt, zijn deze activiteiten niet meer vanzelfsprekend.

Om het toenemend aantal ouderen genoeg zorg en ondersteuning te bieden, zal komende jaren meer zorgpersoneel nodig zijn. Tegelijkertijd neemt het aantal werkenden in Nederland naar verhouding af. Daarom zijn nieuwe initiatieven nodig om deze uitdagingen aan te gaan. Bijvoorbeeld op het gebied van informele zorg, wonen en zelfredzaamheid. De ontwikkeling en uitvoering hiervan kosten tijd.

Het programma Langer Thuis richt zich op de vraagstukken die samenhangen met de groeiende groep thuiswonende ouderen. Hoe zorgen we ervoor dat de aankomende generatie senioren een zo goed mogelijke kwaliteit van leven kan behouden?

Dit magazine informeert over de belangrijkste thema's die momenteel over dit onderwerp spelen. Ook maakt het wegwijs en informeert het over inspirerende initiatieven.

De lijst met voorbeelden in dit magazine is zeker niet volledig; in het hele land ontstaan inspirerende en belangrijke initiatieven. Gelukkig, want ook komende jaren blijft dit onderwerp van groot belang.

Over het VWS-programma Langer Thuis

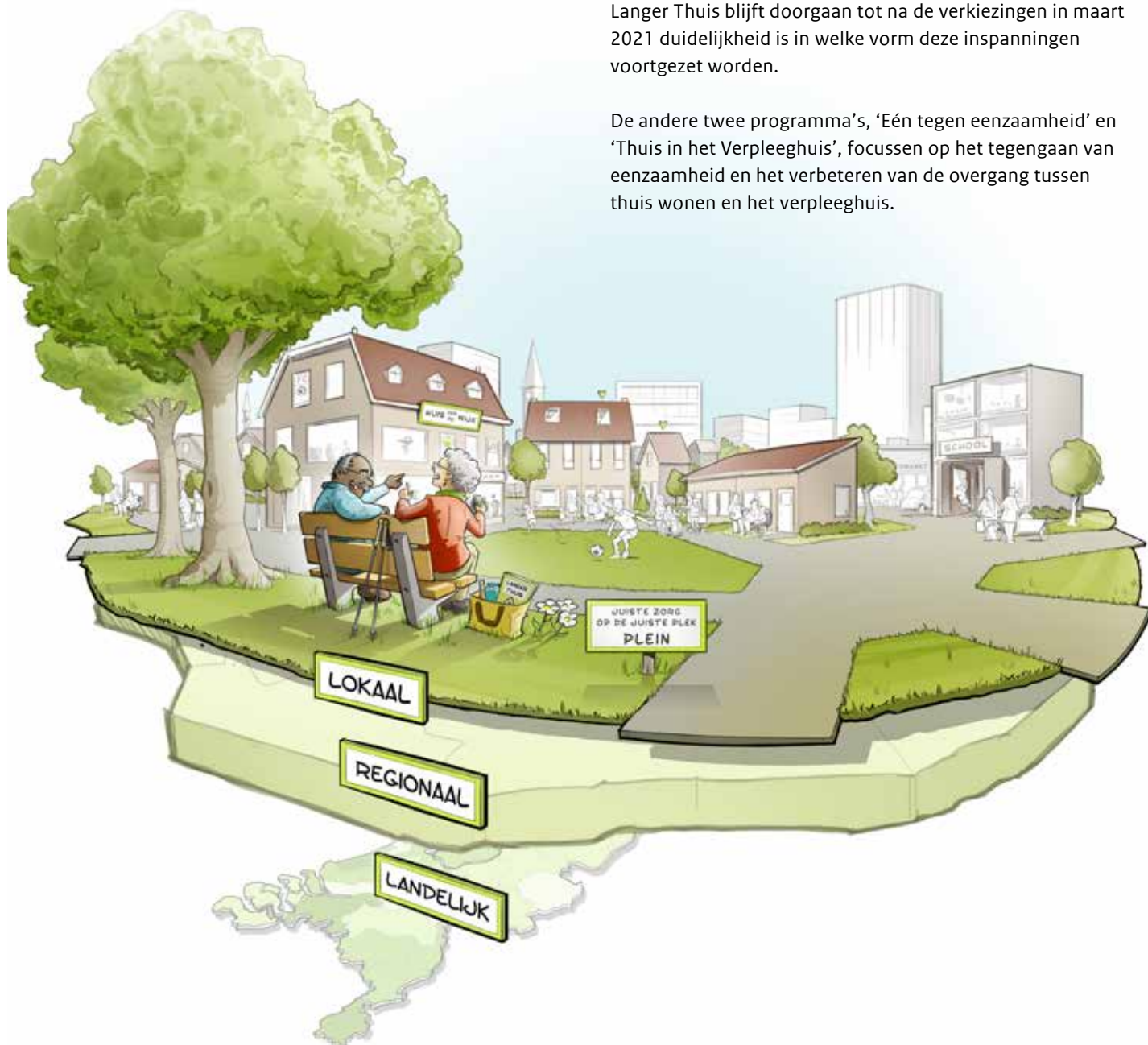
Het programma 'Langer Thuis' is één van de drie programma's waarmee het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport de ouderenzorg wil verbeteren.

Samen met betrokken partijen op lokaal, regionaal en landelijk niveau werkt Langer Thuis aan het verbeteren van de kwaliteit van leven van kwetsbare ouderen thuis. De leefwereld van deze doelgroep staat hierbij centraal.

Het beleidsprogramma focust op drie thema's: het verbeteren of behouden van een goede woonomgeving, professionele kwalitatieve zorg thuis en mantelzorg en andere vormen van vrijwillige ondersteuning.

De afgelopen jaren heeft het programma de eerste stappen gezet met praktische oplossingen in het werkveld. Ook heeft het gefocust op het uitbreiden van netwerken in het veld, het opzetten van structuren om randvoorwaarden te creëren en is er kennis over dit onderwerp verzameld en opgedaan. Langer Thuis blijft doorgaan tot na de verkiezingen in maart 2021 duidelijkheid is in welke vorm deze inspanningen voortgezet worden.

De andere twee programma's, 'Eén tegen eenzaamheid' en 'Thuis in het Verpleeghuis', focussen op het tegengaan van eenzaamheid en het verbeteren van de overgang tussen thuis wonen en het verpleeghuis.

Versterken van de sociale omgeving

Sociaal contact met buurtgenoten, vrienden en familie is belangrijk. Ook voor senioren. Het wordt zelfs gezien als een randvoorwaarde om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen. Het biedt mogelijkheden voor praktische hulp, zoals boodschappen doen, een ladder lenen of hulp bij computerproblemen. Ook kan het bijdragen om eenzaamheid te voorkomen en verminderen.

Het gevoel alleen te zijn, kan grote invloed hebben op de gezondheid. Het versterkt negatieve gevoelens van leegte, verdriet, angst en zinloosheid. Ook kan het lichamelijke of psychische klachten tot gevolg hebben.

Waar werken we aan?

Het programma Eén tegen eenzaamheid

Met het VWS-programma Eén tegen eenzaamheid wil het ministerie de trend van eenzaamheid onder ouderen in Nederland doorbreken. Belangrijk daarvoor is het eerder signaleren en bespreekbaar maken van eenzaamheid en het ontwikkelen van een duurzame aanpak. Het programma stimuleert landelijke en lokale samenwerking.

Met de Nationale Coalitie tegen Eenzaamheid slaan landelijke bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheidsinstellingen de handen ineen om eenzaamheid onder ouderen te verminderen.

Gemeenten vormen samen met lokale partners, zoals sociaal werk, ondernemers, burgers en maatschappelijke organisaties, een lokale coalitie tegen eenzaamheid. Zij worden vanuit het Rijk ondersteund bij de coalitievorming en met advies bij specifieke vragen.

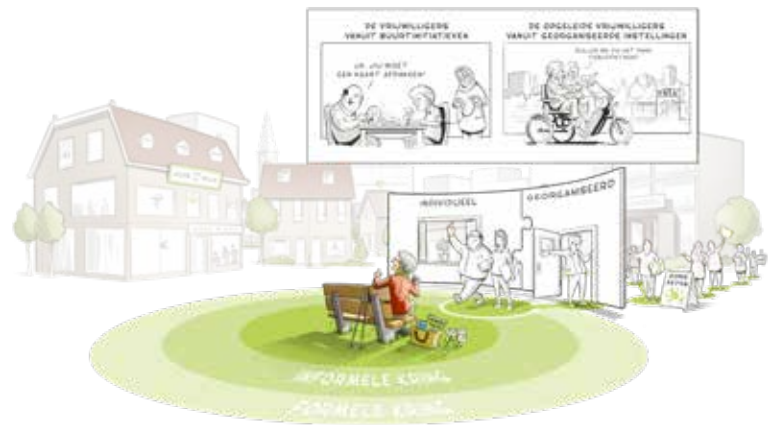
Een wetenschappelijke adviescommissie voedt het actieprogramma met kennis en adviseert het over de monitoring van de effectiviteit van het programma.

Welzijn op Recept

Ouderen ervaren soms medische klachten die voortkomen uit eenzaamheid of het gebrek aan een zinvolle dagbesteding. Bij Welzijn op Recept kunnen huisartsen of POH(GGZ)-professionals, senioren met psychosociale klachten naar een welzijnscoach doorverwijzen. In plaats van een medische oplossing, wordt een sociale oplossing gezocht; voornamelijk activiteiten die zingeving terugbrengen.

Het effect van welzijnsinitiatieven op het leven van senioren kan groot zijn, blijkt bijvoorbeeld uit het project de Mannenschuur.

Van koninklijk bezoek tot Mannenschuur

Geschreven door: Grieta Felix

Dat het handig is als een welzijnscoach behalve over een grondige kennis van het sociaal- en welzijnsdomein ook over een creatieve geest beschikt, blijkt wel uit het ervaringsverhaal van Petra Schipper. Ze is welzijnscoach bij stichting Kwartier Zorg en Welzijn in Slochteren. Zij vertelt hoe een bezoek van ons koningspaar in de zomer 2019 leidde tot een oplossing op maat: de Mannenschuur.

Petra Schipper pendelt sinds 2019 als welzijnscoach van welzijnsorganisatie Kwartier Zorg en Welzijn heen en weer tussen vijf huisartsenpraktijken in de dorpen, die vroeger samen de gemeente Slochteren vormden. Bij de gemeentelijke herindeling is de gemeente opgegaan in de grote gemeente Midden-Groningen. Ze had in haar caseload een aantal mannen, die ze eigenlijk niet zo goed kon plaatsen bij een activiteit. Ze waren met pensioen en met het wegvallen van hun werk hadden ze ook hun gevoel van identiteit verloren. Toen daarbovenop ook nog hun vrouw overleed, misten ze hun doel in het leven. Ze worstelden met gevoelens van rouw en verdriet en dreigden te vereenzamen.

“In de gesprekken stelde ik hen voor om mee te gaan doen met een verlies- of een rouwgroep, maar dan kreeg ik te horen: ‘Nee, da’s niks voor mij, ik ben niet zo’n prater’. Maar de mannen hadden wel interesse in het ambacht, in timmeren. Sommigen als fervente knutselaars, ‘ik zat altijd in de schuur’ of als professionals, omdat ze vroeger in de bouw hadden gewerkt. Haar collega Joke Kragt, welzijnscoach in Sappemeer, had al eens voorgesteld om mensen met verlies samen te laten komen, maatjes voor elkaar te laten zijn. Petra vroeg zich af: welk antwoord kan ik groepsgewijs verzinnen voor deze mannen?”

Geïnspireerd door staatsbezoek

Met die vraag in gedachten zat ze in juni 2019 naar het staatsbezoek van Willem-Alexander en Máxima aan Engeland en Ierland te kijken. Het echtpaar bezocht in Cork een Men's Shed, waar mannen kunnen klussen en onderwijl een praatje maken en zo steun bij elkaar vinden. "Zoiets moeten we hier hebben, dacht ik meteen." In eerste instantie werd er wat lacherig gereageerd op haar idee voor een Mannenshuur, de letterlijke vertaling van Men's Shed. Dat is discriminatie, vonden de mannen ook, er mogen ook vrouwen komen. "Natuurlijk zijn die welkom. Maar vrouwen redden zich nu eenmaal beter dan mannen. Zij hebben een groter sociaal vangnet en delen makkelijker hun zorgen en verdriet." Een vrouw heeft zich intussen aangemeld, als gastvrouw.

Najaar 2019 was iedereen enthousiast en kreeg de Mannenshuur vorm. De voorzitter van de dorpscoöperatie maakte haar attent op een man van 82, nog heel vitaal en kras, die ze zelf al kende van Welzijn op Recept. "Hij had een grote schuur en gereedschap en wilde dat graag beschikbaar stellen voor het initiatief. De voorzitter wist uit eigen ervaring hoe goed een Men's Shed werkt: "Haar zoon woonde in Engeland, raakte zijn baan kwijt en had het hele proces in de Men's Shed doorgemaakt. Bij hem had het gewerkt, hij was zelfs uiteindelijk weer tot betaald werk gekomen. Dat is bij deze mannen niet het doel, maar misschien wel iets voor de toekomst, jonge mannen mogen meedoen en ze kunnen bijvoorbeeld samenwerken aan het herstel van huizen. We zitten midden in het aardbevingsgebied."

Lokale ondernemer biedt ruimte aan

De groep van tien mannen, zeven uit Slochteren en drie uit het vlakbij gelegen Harkstede, was twee keer bijeengekomen in de Mannenshuur, toen het noodlot toesloeg: de man van de schuur kreeg een herseninfarct en was voorlopig uit de running: "Toen ik hem opzocht in het ziekenhuis vertelde zijn dochter hoe groot de impact van het project op haar vader was geweest. Bij de deelnemers merkte ik dat ik een bijdrage had geleverd aan de zingeving in hun leven. De mannen zijn in februari 2020 bij elkaar gekomen en besloten door te gaan. Maar we moesten op zoek naar een andere locatie." Gelukkig bood een lokale ondernemer een ruimte aan en kwam er een nieuwe, even enthousiaste kartrekker. Er is hout, gereedschap en de Mannenshuur heeft een stevige financiële onderbouwing, mede vanuit het Nationaal Programma Groningen, gekregen met extra focus op het aardbevingsgebied.

"In maart gaan we nu echt van start, tweewekelijks op de maandagmiddag. Het begint te gonzen in Slochteren. Onlangs kwam er nog een nieuwe deelnemer bij. Hij zei: 'Oh, maar als die en die komen, ga ik ook'. Mooi toch?!"

Regie in eigen hand

Ouderen geven aan het belangrijk te vinden regie te houden over hun eigen leven. Daarvoor is het belangrijk dat ze op tijd vooruitkijken en het gesprek aangaan over hun wensen. Hoe willen ze dat hun (leef)situatie er later sociaal en financieel uit ziet? Ook is het van belang dat ze nadenken over hoe ze willen wonen en wanneer meer zorg en ondersteuning nodig is.

Door op tijd na te denken over de toegankelijkheid van een woning of de duurzaamheid van het sociale netwerk, kunnen mensen op tijd maatregelen nemen.

Daarvoor is bewustwording nodig bij ouderen zelf. Een lastige kwestie, want veel mensen geven aan liever niet na te denken over een situatie die ze als negatief inschatten.

Diverse (lokale) overheden en zorgprofessionals denken momenteel na over dit onderwerp. Actiz, de branchevereniging van zorgorganisaties, is onlangs gestart met de campagne 'Praat over Morgen'. Het ministerie van VWS lanceert in november de campagne 'De Waarde van Ouder Worden', waarin jongere generaties gemotiveerd worden om op een positieve manier na te denken over ouderdom.

Waar werken we aan?

Onderzoek behoefte ouderen

Momenteel doet Mens Centraal, een onderzoeksorganisatie voor sociaal maatschappelijke vraagstukken, onderzoek naar de vraag op welk moment een vroegtijdig zorgplanningsgesprek het beste gevoerd kan worden en welke informatiebehoefte mensen, mantelzorgers, partners, kinderen en professionals hierbij hebben. De resultaten verschijnen in 2020.

Hulp voor ouderen bij het formuleren van hun wensen

Met hulp van het sociale netwerk kunnen gezonde en vitale ouderen zich vaak lang zelfstandig redden. In de vragenlijsten op de website MijnKwaliteitVanLeven.nl kunnen mensen zelf aangeven wat zij belangrijk vinden voor hun kwaliteit van leven. Als zij hun eigen wensen kennen, kunnen zij beter aangeven richting mantelzorgers en professionals wat voor hen belangrijk is.

Eén overzicht met de belangrijkste vragen over voorbereiden op ouderdom

Dewaardevanouderworden.nl biedt vanaf november 2020 een overzicht met de belangrijkste thema's en vragen rondom het voorbereiden op ouder worden voor 55- tot 75-jarigen. Deze ouderen zijn vaak nog fit en vitaal en zijn in staat hun leven dusdanig in te richten, dat zij ook in de toekomst de regie in handen kunnen houden als het even tegenzit. De website dient als eerste beknopte kennismaking met het onderwerp en biedt een overzicht met praktische tools en tips.

Onderzoek naar rol professionals vroegtijdige zorgplanning

Onderzoeksbureau ZonMw doet onderzoek naar projecten waar professionals al werken met vroegtijdige zorgplanning. Gemeenten en organisaties werken momenteel aan diverse pilots, waarbij professionals in gesprek gaan met ouderen in de buurt.

Een voorbeeld van één van deze experimenten is het project 'Netwerk Vitaler Oud' van KBO-PCOB.

Netwerk Vitaler Oud

Het Netwerk Vitaler Oud is een project van de landelijke seniorenorganisatie KBO-PCOB. Het is ontwikkeld in opdracht van het ministerie van VWS in het kader van het Pact voor de Ouderenzorg, de overkoepelende paraplu van het programma Langer Thuis. Een klankbordgroep heeft input gegeven voor dit project. Die groep bestaat uit experts van NOOM, KBO-Brabant, Koepel gepensioneerden, Leyden Academy of Vitality and Ageing, Sociaal Werk Nederland, RIVM, Movisie, Kenniscentrum Sport & Beweging en Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst. 'Zo zorg ik®' ontwikkelde de dialoog-methodiek. Eind 2020 verschijnt op de website van KBO-PCOB een praktische gids voor ouderen en lokale organisaties om deze werkwijze samen op te kunnen pakken in de eigen buurt.

Amersfoorters in gesprek over bewust ouder worden

Hoe bereid je je voor op ouder worden? Sommige senioren zoeken dit goed voor zichzelf uit. Anderen doen hier weinig aan. Om zo veel mogelijk mensen te stimuleren hierover na te denken, organiseert het Netwerk Vitaler Oud van KBO-PCOB bijeenkomsten. In Amersfoort gingen senioren volgens een beproefde methode met elkaar in gesprek over bewust ouder worden.

“Op elke fase van het leven bereiden we ons voor: we kiezen een school, we maken ons huis kinderklair en helpen onze ouders op latere leeftijd. Maar het lijkt erop dat we stoppen met voorbereiden als de fase ‘ouder worden’ in zicht komt”, vertelt Carlijn van Aalst, beleidsadviseur Dienstverlening KBO-PCOB.

“En dat terwijl dit een volwaardige fase vol kansen is en er ook allerlei keuzes te maken zijn. Bijvoorbeeld over waar we willen wonen en hoe we willen leven. Over deze onderwerpen spraken zo’n vijftig Amersfoorters op leeftijd met elkaar.”

In dialoog met elkaar

Het Netwerk Vitaler Oud wilde bij deze bijeenkomst werken met de dialoog-methodiek. Bij deze gespreksvorm delen de deelnemers vanuit gelijkwaardigheid en nieuwsgierigheid hun ervaringen, wensen en behoeftes. Een dialoogbegeleider geeft mensen een voor een het woord. Iedereen komt aan bod en wordt gehoord. Door oprecht interesse te tonen en elkaar vragen te stellen, helpen de deelnemers elkaar verder en vinden ze samen oplossingen. Een schot in de roos!

Marion van Hees is voorzitter van de KBO in Amersfoort. Ze vertelt over haar ervaring:

“Vaak vind ik ouderen consumptief. Ze willen vooral leuke dingen doen en liever niet nadenken over hun situatie in de – soms nabije – toekomst. Daarom wilde ik deze bijeenkomst graag faciliteren; het ging over bewustwording en eigen regie. Onderwerpen die ik erg belangrijk vind.

Er was veel animo voor de bijeenkomst. Mensen wilden graag van gedachte wisselen met elkaar en kennis opdoen. De gespreksvorm voorzag hier goed in. De deelnemers werden zonder dwang geprikkeld om een bijdrage te leveren. Door ervaringsverhalen van anderen en door hun eigen verhaal te vertellen, werden de deelnemers zich bewust van hun situatie. Ik heb veel positieve reacties gekregen.”

Rol lokale organisaties

Naast senioren waren ook vertegenwoordigers van de gemeente en lokale woon- en welzijnsorganisaties aanwezig. Zij legden uit wat ze doen voor senioren en ze beantwoordden vragen. Door de gesprekken weten ze nu beter wat de hulpvragen zijn en wat er nodig is.

Lonneke Lavrijssen, organisator Collectieve Activiteiten bij Indebuurt033:

“De bijeenkomst was erg waardevol voor mijn werk bij Indebuurt033, een welzijnsorganisatie in Amersfoort. Ik heb veel verhalen gehoord en daardoor nieuwe inzichten gekregen. Ook kon ik verschillende mensen direct helpen. Zo heb ik een deelnemer gekoppeld aan een participatiemakelaar en mensen informatie gegeven over onze dienstverlening.

Door de gesprekken zag je dat er kwartjes vielen bij de deelnemers. De dialoog-methodiek zorgde ervoor dat mensen echt gehoord werden en daardoor de ruimte kregen om verder te denken. Dit proces is soms nodig om in beweging te komen en dat zag je voor je ogen gebeuren. We zijn enthousiast en willen ermee verder. We onderzoeken hoe dat kan in coronatijd.”

Zelf de regie nemen

Carlijn besluit: “De bijeenkomst is opgezet om te vervolgen. Alle ouderen en organisaties die aanwezig waren willen er ook graag een vervolg aan geven. Zo’n tien deelnemers willen daarover actief meedenken. Daar ben ik trots op, want dit betekent dat mensen zich meer bewust worden van hun eigen rol bij het ouder worden en zelf de regie nemen. En dat was precies het doel dat we voor ogen hadden.”

Over Netwerk Vitaler Oud

Het Netwerk Vitaler Oud is een project van de landelijke seniorenorganisatie KBO-PCOB. Het is ontwikkeld in opdracht van het ministerie van VWS in het kader van het Pact voor de Ouderenzorg - programma Langer Thuis. Een klankbordgroep heeft input gegeven voor dit project. Die groep bestaat uit experts van NOOM, KBO-Brabant, Koepel gepensioneerden, Leyden Academy of Vitality and Ageing, Sociaal Werk Nederland, RIVM, Movisie, Kenniscentrum Sport & Bewegen en Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst. Zo zorg ik® ontwikkelde de dialoog-methodiek. Eind 2020 verschijnt op de website van KBO-PCOB een praktische gids voor ouderen en lokale organisaties om deze werkwijze samen op te kunnen pakken in de eigen buurt.

Behandelpaspoort

Specialist ouderengeneeskunde Ester Bertholet ontwikkelde het behandelpaspoort. Dit middel kan ingezet worden om gedachten te vormen over behandelwensen, deze wensen vast te leggen en te delen met naasten en (eventuele) zorgverleners. De 45.000 paspoorten die gratis beschikbaar zijn gesteld tijdens de Covid-19 uitbraak zijn uitgedeeld. Tegen een vergoeding zijn ze nog wel verkrijgbaar. In het kader is een voorbeeld van een bladzijde te zien.

Een simpel boekje met grote waarde

Veel mensen denken pas na over hun behandelwensen als het leven tegenzit. Wie mag bijvoorbeeld over jouw behandeling besluiten als je dat zelf niet meer kan? En wat is voor jou echt belangrijk, als je dat zelf niet meer kunt aangeven? “Voor artsen is het fijn als mensen daar vooraf al over nadenken, in plaats van ’s nachts op de EHBO of na een slechte diagnose. Dat is vaak niet het beste moment”, zegt Ester Bertholet, specialist ouderengeneeskunde en voormalig huisarts.

Ze ontwikkelde daarom een klein boekje met grote waarde; het Behandelpaspoort. In het 24-pagina's tellende document worden vragen gesteld over reanimatie, specifieke wensen en contactpersonen. Een bijlage in vergelijkbaar formaat dient om de gebruikte termen uit te leggen.

Begrippen worden vaak verkeerd geïnterpreteerd

“Veel mensen hebben een verkeerd beeld bij bepaalde begrippen. Zo denken sommigen dat contactpersonen en vertegenwoordigers dezelfde mensen zijn, maar dat hoeft helemaal niet. Je buurvrouw kan je contactpersoon zijn en even je leesbril en medicijnen naar het ziekenhuis brengen als je een been gebroken hebt.

Een vertegenwoordiger weet precies wat je behandelwensen zijn en kan praten met de artsen als je dat zelf niet meer kunt”, zegt ze.

Datzelfde geldt voor inhoudelijke begrippen, zoals reanimatie. “Sommige mensen denken dat reanimatie een vorm van acute zorg is, zoals hulp die in de ambulance gegeven wordt. Als mensen erachter komen wat de term daadwerkelijk betekent, kiezen sommigen ervoor om hun antwoord alsnog te veranderen.”

Simpele vragen waarin de essentie aan bod komt

De vragen zijn simpel. “Ze gaan echt over de essentie. In de zorg zijn we soms geneigd om meteen te focussen op de details, de inhoud, maar voor veel mensen gaat dat een stap te ver. Juist door terug te gaan naar de kern worden ze aangemoedigd om na te denken.”

De reacties zijn zeer positief, vertelt ze. “Er heerst een taboe op nadenken over belangrijke vragen die gaan over het einde van het leven. Dit document biedt mensen een excuus om er vrij over te kunnen nadenken en te praten met anderen. Het is ook een handvat niet in de laatste fase, maar in een veel eerder stadium na te denken over ‘gewone’ behandelwensen. Ik hoop dat het normaal wordt om tijdens je leven regelmatig je behandelwensen te bespreken en bij te stellen.”

Ester laat het document momenteel in meerdere talen vertalen. “Er is veel vraag naar, bijvoorbeeld naar het Marokkaans. Ook is er een boekje voor slecht zienden en een ‘makkelijk lezen versie’.” De ingevulde antwoorden zijn soms verrassend, zegt ze. “Zo schreef iemand bijvoorbeeld: ‘Mijn hondje is het allerbelangrijkst, dus die wil ik graag zo veel mogelijk zien. Een ander keek elke dag GTST en wilde dat altijd vol blijven houden. Het was hem veel waard om dat te blijven doen. Er was ook een mevrouw die mailde dat het Behandelaspooort een cadeautje voor zichzelf was geweest; door het boekje durfde ze eindelijk over deze belangrijke dingen te praten.”

Informele hulp en ondersteuning (mantelzorg)

Veel mensen krijgen ondersteuning van een naaste. Ze doen klussen in huis, werken de administratie bij, houden gezelschap of doen het huishouden. Zo'n één op de vier Nederlanders is mantelzorger. Zij zorgen niet alleen voor ouderen, maar bijvoorbeeld ook voor gehandicapte kinderen. Het kan zwaar zijn om de zorgtaken alleen te dragen; 70% van de mantelzorgers geeft aan goed geïnformeerd te zijn over het ondersteuningsaanbod, 8,5% is overbelast. Het programma Langer Thuis stimuleert mantelzorgers daarom om hun zorg te delen. In het najaar van 2020 start de landelijke campagne #DeeljeZorg om

mantelzorgers bewust te maken van de beschikbare hulp. Ook gebruiken gemeenten aangeboden campagnematerialen, zoals flyers en speciale 'mantelzorgtassen' om lokaal aandacht te vragen voor overbelasting en het aangeboden aanbod.

Daarnaast wordt op beleidsniveau samengewerkt met gemeenten, zorgverzekeraars en maatschappelijke organisaties, die mantelzorgers ondersteunen met diverse initiatieven.

Versterkte samenwerking over mantelzorg tussen werkgevers, zorgaanbieders, verzekeraars en gemeenten

Betekenisvolle mantelzorgondersteuning wordt niet alleen door gemeenten geboden. Ook werkgevers, zorgaanbieders en verzekeraars kunnen op één of meerdere thema's een rol spelen in de ondersteuning van mantelzorgers. Zij zijn verenigd in de aanpak 'Samen sterk voor mantelzorg' en hebben als doel mantelzorgers zo vroeg mogelijk ondersteuning te bieden en overbelasting te voorkomen.

Adviesteam Mantelzorg voor gemeenten

Het nieuwe Adviesteam Mantelzorg biedt advies aan gemeenten bij vragen over mantelzorg. Gemeenten richten zich op het bereiken en ondersteunen van deze doelgroep en kunnen het team vragen om mee te denken of vraagstukken helpen te versnellen. De mantelzorgdeskundigen in het team adviseren kosteloos tot 25 uur over onder andere respijtzorg, het bereiken van mantelzorgers en het betrekken van zorg- en welzijnsprofessionals. Het team is opgezet door het ministerie van VWS, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Movisie en MantelzorgNL.

In voor mantelzorg thuis

Om mantelzorgers van ouderen beter te ondersteunen in de thuissituatie, lopen momenteel 33 pilots bij 11 regionale netwerken om de lokale samenwerking tussen zorg, welzijn en gemeenten te verbeteren. Er wordt gekeken naar de samenwerking tussen beroepskrachten, mantelzorgers en vrijwilligers.

Logeerszorg om mantelzorgers te ontlasten

Logeerszorg is een specifieke vorm van respijtzorg waarin de zorg van de mantelzorger tijdelijk wordt overgenomen in een respijtvoorziening. De mantelzorger kan dan even op adem komen. Afgelopen jaar is er onderzoek gedaan naar de effectiviteit van logeerszorg.

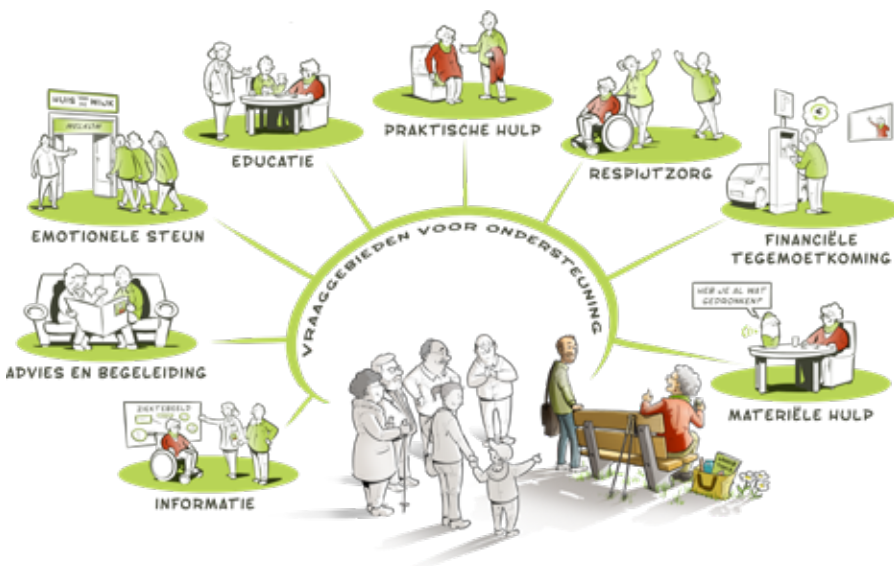
Daaruit bleek onder andere dat continue aandacht voor logeerszorg bij zorgverleners in de regio zoals huisartsen, belangrijk is om bekendheid op te bouwen. Ook duidelijke afspraken over de te leveren zorg door het logeershuis, is een belangrijk punt van aandacht. Tevens blijkt dat de schaalgrootte van belang kan zijn om met zorgverzekeraars in gesprek te gaan.

De aanbevelingen zijn gepubliceerd in het rapport 'Pilots logeerszorg. Over behoefte, gebruik en aanbod van logeerszorg'. Ze worden getest in drie pilots, in samenwerking met zorgverzekeraars CZ en Zilveren Kruis.

Directe ondersteuning mantelzorgers

De afgelopen jaren zijn diverse soorten ondersteuning voor mantelzorgers ontwikkeld; voor zowel werkenden, als ouderen en jongeren. In verschillende landelijke (tv-)campagnes worden zij gestimuleerd om hun hulpvraag te stellen aan professionals.

Om tegelijkertijd inzichtelijk te maken welke vormen van mantelzorgondersteuning voor wie geschikt zijn, heeft MantelzorgNL de 'Zorgladder Mantelzorg' gelanceerd. Deze ladder maakt in vijf gradaties duidelijk voor welke zorg mensen in aanmerking komen als zij het niet meer redden. Ook wordt vermeld wie ze kunnen aanspreken voor hulp.

De 5 stappen van de Zorgladder Mantelzorg

Geschreven door: MantelzorgNL

Stap 1 Wat kunnen jij en mensen uit je omgeving zelf doen?

Mantelzorg kan veel van je vragen: tijd, energie en het kan lichamelijk zwaar zijn. Daarom is het goed om je zorg te delen met anderen om je heen. Hulp vragen kan lastig zijn.

Lukt het je niet om zelf de stap te zetten? Een [Steunpunt Mantelzorg](#) bij de gemeente kan met je meedenken.

Stap 2 Hulp van vrijwilligers en buurtgenoten

Heb je geen of onvoldoende mensen in de buurt die je kunnen helpen? Dan kan een vrijwilliger of buurtgenoot je helpen. Het [Steunpunt Mantelzorg](#) of de welzijnsorganisatie in je woonplaats kan je verder helpen.

Stap 3 Hulp en ondersteuning vanuit de gemeente (Wmo)

Als je meer hulp nodig hebt dan je omgeving en vrijwilligers kunnen bieden, dan kun je bij de gemeente aankloppen. De gemeente onderzoekt dan samen met jou en je naaste naar passende ondersteuning. Dit kan praktische ondersteuning zijn, zoals hulp in het huishouden, maar ook andere vormen van ondersteuning zoals dagbesteding of vervangende zorg. Wat voor jou het beste past hangt af van de situatie van jou en degene voor wie je zorgt.

Stap 4 Verpleging en verzorging aan huis

Is er meer zorg nodig dan wat je vanuit de gemeente krijgt? Dan kan je bij huisarts of de wijkverpleegkundige vragen om meer zorg thuis.

Stap 5 Tijdelijk verblijf (bij crisis)

Wordt de zorg je te zwaar en heb jij tijd nodig om bij te komen? Neem dan contact met je huisarts of wijkverpleegkundige om samen te kijken naar mogelijkheden. Misschien ben je geholpen met extra zorg thuis of kan je naaste tijdelijk ergens logeren.

Richtlijn Mantelzorgondersteuning

De Zorgladder Mantelzorg is onderdeel van de Richtlijn mantelzorgondersteuning. De richtlijn is door het ministerie van VWS, gemeenten en MantelzorgNL opgesteld om kwetsbare mensen thuis goed te kunnen ondersteunen.

Samenwerken in de wijk

Op veel plaatsen in het land werken professionals en aanbieders van ondersteuning en zorg al als één team rondom de (kwetsbare) oudere. Voor een oudere kan dit van grote waarde zijn. Zo is er bijvoorbeeld één duidelijk aanspreekpunt in de vorm van een wijkverpleegkundige, waar een vertrouwensband mee opgebouwd kan worden. Ook kunnen toenemende klachten sneller gesignaleerd worden en is er gemakkelijker toegang tot de expertise van een specialist ouderengeneeskunde.

Het RIVM heeft 182 lokale en regionale samenwerkingsverbanden rondom ouderen in kaart gebracht. Binnen het merendeel van de netwerken (70%) werkt men zowel op bestuurlijk als uitvoerend niveau met elkaar samen. Meer dan de helft van de netwerken geeft aan dat zij ouderen en mantelzorgers betrekken bij de samenwerking.

Daarnaast is het belangrijk dat de specialist ouderengeneeskunde meebeweegt naar de thuissituatie. Momenteel werken deze artsen vaak in woonzorgcentra of ziekenhuizen. De samenwerking met de huisarts, wijkverpleegkundigen en medewerkers uit het sociale domein krijgt daarom een nieuwe dynamiek, die aandacht verdient.

Waar werken we aan?

Specialist ouderengeneeskunde op juiste moment en juiste plek

Momenteel werkt de specialist ouderengeneeskunde vaak in woonvormen voor ouderen en in verpleeg- en ziekenhuizen. Als meer kwetsbare ouderen langer thuis wonen, is het belangrijk om we weten hoe de specialist het beste kan samenwerken met de huisarts, wijkverpleegkundige en medewerkers uit het sociale domein. Het al langer bestaande goede voorbeeld van MESO-zorg (Multidisciplinaire Eerstelijnsouderenzorg met een Specialist Ouderengeneeskunde) wordt opgeschaald en onderzocht op effectiviteit. Eind 2021 worden de eerste resultaten verwacht.

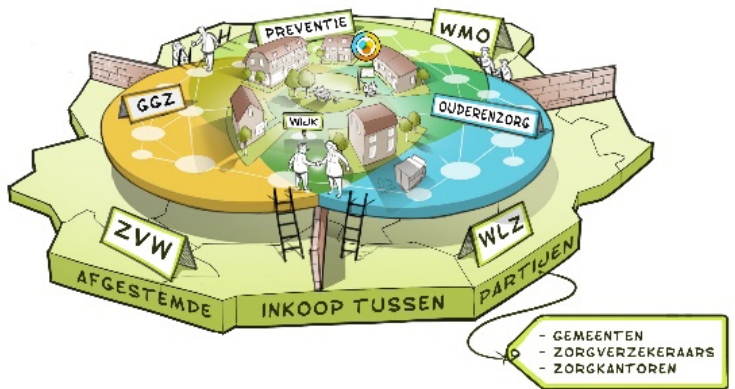

Doorstrom van en naar tijdelijk verblijf versoepelen

Als meer mensen langer thuis blijven wonen, doen meer mensen een beroep op tijdelijk verblijf. Bijvoorbeeld na een valpartij of operatie. Om ervoor te zorgen dat de overgang vanuit huis naar een tijdelijk verblijf soepel verloopt, worden momenteel veel afspraken gemaakt. Via de zogenaamde 'Regionale coördinatiefuncties' wordt inzichtelijk welke tijdelijke opnameplekken beschikbaar zijn.

Praktische hulp bij afstemming zorg

Het netwerkbureau 'Langer Thuis' is een informatie- en adviespunt. Het biedt aanbieders en inkoopers van ondersteuning en zorg hulp met vragen over regionale samenwerking op het gebied van ouderen. In het eerste half jaar zijn er meer dan 200 vragen door het netwerkbureau beantwoord. Regionale netwerken hebben bijvoorbeeld vragen over hoe zij tijdelijk verblijf goed kunnen organiseren via een coördinatiefunctie en de samenwerking met het woondomein kunnen zoeken.

Handreiking kwetsbare ouderen thuis voor zorgprofessionals

Dertien landelijke partijen uit het medische, sociale en zorgdomein in de eerste lijn hebben de handreiking 'Kwetsbare ouderen thuis' opgesteld. Daarin zijn de actuele inzichten over zorg en ondersteuning aan thuiswonende kwetsbare ouderen bijeengebracht. Deze richtlijnen zijn verspreid via beteroud.nl en de netwerken van de deelnemende organisaties.

Verbetering uitwisseling digitale gegevens

Om ervoor te zorgen dat zorgprofessionals in de wijk goed kunnen samenwerken, moeten zij gegevens kunnen uitwisselen. Deze uitwisseling tussen cliënt en zorgprofessional, zorgprofessionals onderling en de langdurige en curatieve zorg is nog niet altijd digitaal. Onder andere het programma InZicht werkt aan een oplossing voor dit probleem en heeft als doel om veilige en eenduidige digitale gegevensuitwisseling te versnellen.

Subsidieregeling digitale zorg voor zorgverleners

Technologische toepassingen (e-health) kunnen ouderen helpen langer zelfstandig thuis te wonen. Voorbeelden zijn valsensoren, sleuteloplossingen, wondverzorging op afstand en online platforms voor sociale contacten in de buurt. Via de Stimuleringsregeling E-health Thuis (SET) is in totaal (van 2019 tot 2021) 161 miljoen euro beschikbaar voor de subsidieregelingen. Tot oktober 2020 werden 850 aanvragen toegekend; sommige organisaties ontvingen meerdere subsidies.

Voor de zogenaamde 'SET Covid 1.0 en 2.0-regelingen' golden afwijkende aanvraagseisen. Vanaf 1 december 2020 is alleen de originele SET-regeling nog beschikbaar. Deze is bedoeld voor zorgverleners in de Wet langdurige zorg (Wlz) (thuis), Zorgverzekeringswet (Zvw) en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) (2015).

Zorg ondersteunen met digitale toepassingen

Valsensoren, elektronische sleutelkastjes en wondverzorging op afstand; door gebruik te maken van slimme technologie, neemt niet alleen de werkdruk in de zorg af, maar verbetert ook de kwaliteit van leven voor ouderen. Om het gebruik van bewezen toepassingen te stimuleren, heeft het ministerie van VWS sinds maart 2019 een subsidieregeling beschikbaar gesteld. Afgelopen jaar werd deze uitgebreid met extra noodregelingen, vanwege de coronacrisis.

Veel zorgverleners gebruikten de subsidie afgelopen maanden voor de aanschaf van beveiligde beeldbelplatformen. In vergelijking met de situatie voor de coronacrisis, maakte driekwart van de huisartsenpraktijken meer gebruik van digitale zorg. Dat blijkt uit een inventarisatie van het ministerie van VWS door onderzoeksbureau Kantar.

Door virtueel contact te maken, konden ouderen en kwetsbare mensen op een toegankelijke manier gebruik blijven maken van de zorg. Veel zorgprofessionals waren positief verrast over het gebruik; 18 van de 30 ondervraagden gaf aan weinig tot geen moeite te hebben met de implementatie.

Meer vrijheid voor cliënt en zorgprofessional

Het Achterhoekse samenwerkingscluster Naast is één van de organisaties die steeds vaker zorg op afstand aanbiedt aan oudere cliënten. De reacties zijn enthousiast, vertelde product owner Mirthe van de Belt, eerder in een interview aan kennisorganisatie ZonMw. De doelgroep ervaart meer vrijheid omdat de digitale hulpmiddelen goed in het persoonlijke leven kunnen worden ingepast.

“Voor de medewerker in de wijkzorg of in het ziekenhuis betekent het dat ze niet onnodig klanten hoeven te zien wanneer het ook op afstand kan”, legt ze uit. Ook kan de zorg effectiever en efficiënter worden ingeregeld.

Deze ervaringen sluiten aan op de inventarisatie van het ministerie van VWS; het overgrote deel van de cliënten en zorgprofessionals reageert positief op digitale zorg. Een groot deel van de cliënten en zorgprofessionals geeft aan gesprekken via een beeldscherm handig en gemakkelijk te vinden. Sommige zorgprofessionals stellen ook kritische vragen, vooral over de toegankelijkheid voor ouderen en privacy. Ook geven ze aan dat digitale zorg in sommige gevallen niet het ‘echte’ contact kan vervangen.

Virtual Reality en thuismetingen

Naast videobellen met zorgverleners, zijn er ook andere vormen van digitale zorg. Thuiszorg Team Julianadorp van Omring zette de subsidieregeling in om Medido, een slimme medicijndispenser, aan te schaffen. Het apparaat geeft vier keer per dag een piep. Als de gebruiker op de OK-knop drukt, komen de juiste medicijnen in een zakje uit het apparaat. Gebeurt dit na een aantal herinneringen niet, dan wordt het thuiszorgteam op de hoogte gesteld.

Meditta, een regionale samenwerkingsorganisatie van huisartsen, gebruikte de subsidieregeling om een ‘virtuele kliniek’ in te richten voor coronapatiënten. Afhankelijk van het ziektebeeld, krijgen patiënten deze verschillende meetinstrumenten thuisgestuurd. Bijvoorbeeld een saturatiemeter om het zuurstofgehalte in het bloed te controleren, een bloeddrukmeter, bloedglucosemeter, weegschaal en activiteitstracker.

De uitslagen van al deze hulpmiddelen worden via een bluetoothverbinding doorgestuurd naar een beveiligde centrale computer. De resultaten worden in de gaten gehouden door een zorgverlener of gespecialiseerd verpleegkundige. Wanneer er afwijkende metingen zijn, kan er direct worden ingegrepen.

“We zien dit als een opstap voor de chronische zorg van de toekomst”, vertelde programmamanager Léon Somers eerder tegen kennisorganisatie VitaValley. Momenteel is hij in gesprek met een zorgverzekeraar om ook in de toekomst verder te kunnen gaan met deze zorgvorm.

Structurele zorg op afstand biedt kansen

De technologische ontwikkelingen bieden kansen, mits ze ondersteunend zijn aan het huidige aanbod, benadrukte VWS-minister Hugo de Jonge in juli 2020. “Zorg is en blijft mensenwerk. Maar juist in de afgelopen tijd waarin we minder bewegingsvrijheid hadden, zag je hoe technologie een waardevolle aanvulling kan zijn voor de zorg thuis. Het kan ouderen of chronisch zieken enorm helpen om zelfstandig te blijven wonen.”

Advies vragen en een aanvraag indienen kan bij RVO via rvo.nl/set. Informatie over de regeling en de beoordelingsprocedure is beschikbaar via ZonMw. VitaValley ondersteunt zorgorganisaties bij het implementeren van de technologische toepassingen en deelt kennis.

Lokale aanpak om samenwerking te versterken

Lokale partijen worden in het programma Langdurige Zorg en Ondersteuning (LZO) van ZonMw ondersteund bij het faciliteren, verder ontwikkelen en bestendigen van lokale netwerken die samenhangende ouderenzorg bieden. Binnen het programma zijn verschillende subsidies voor de netwerken beschikbaar.

Zichtbaarheid ouderen verbeteren bij organisaties in een multiculturele wijk

In de Utrechtse wijk Overvecht kun je nauwelijks spreken van ouderen als één groep; er zijn grote verschillen in opleidingsniveau, culturele achtergrond en mate van zelfredzaamheid. Om toch te zorgen voor een seniorvriendelijke wijk, waarin ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen, besloten een aantal zorgprofessionals de handen ineen te slaan.

Behoeftte aan sterk netwerk

Het welzijnsnetwerk in Overvecht, dat al langer bestond, maakte daarbij gebruik van een subsidie van partnerorganisatie ZonMw. Lokale netwerken worden in drie fases met behulp van subsidie en kennis gesteund in het verstevigen van het overlegorgaan, om een (verbeterd) samenhangend zorgaanbod te bevorderen. In september 2020 opende een nieuwe, laatste ronde.

In Overvecht bestond al langer een netwerkorganisatie, maar daarin werkten vooral uitvoerende medewerkers van instellingen met elkaar samen.

Om buurtbewoners nog beter van dienst te kunnen zijn, ontstond te behoefte om ook de zorgprofessionals meer de laten samenwerken.

Door alle verbindingen en knelpunten opnieuw in kaart te brengen, ontstond meer duidelijkheid over de oplossing; samenwerken rondom specifieke thema's.

Netwerkliden Leo Noteborn en Ed Klute van de Alliantie Seniorvriendelijk Overvecht, vertellen hoe het traject ging en het resultaat eruit ziet in de praktijk.

Foto: Sebastiaan ter Burg

Zicht op de doelgroep

Om een goed welzijnsaanbod en een heldere afstemming over de organisatie ervan neer te kunnen zetten, was het belangrijk om eerst de doelgroep in kaart te brengen.

Fase één van het subsidietraject stond daarom in het teken van een quick scan. “We wilden precies weten wie de ouderen zijn: waar wonen ze, welke leeftijd hebben ze en wat is hun opleidingsniveau? Ook wilden we hun wensen in kaart brengen”, aldus Ed. “In onderzoeken en beleidsnota’s werd over ouderen alleen als containerbegrip gesproken. Onze quick scan liet echter een enorme diversiteit zien.”

Aan de slag met twee thema’s

Uit de analyse kwamen twee thema’s naar voren. Veel ouderen in Overvecht bleken moeite te hebben om aan (digitale) informatie te komen. Daarnaast waren zij als doelgroep nog weinig zichtbaar binnen de welzijnsorganisaties en bewonersinitiatieven die in de wijk actief zijn.

Met die thema’s is het netwerk in de tweede fase van het project aan het werk gegaan. Het netwerk besloot tot een gezamenlijke visie te komen, maar daarvoor is het belangrijk dat iemand de regie heeft. DOCK Utrecht, de welzijnsorganisatie waar Leo werkt als sociaal makelaar, nam die rol op zich.

“Veel mensen waren hard aan het werk in de wijk, maar er was weinig onderlinge afstemming”, beschrijft Leo. “Daar hebben we verandering in gebracht; managers raakten beter betrokken en DOCK Utrecht kreeg een door iedereen erkende regierol.” Daardoor kreeg het project vaart.

Krachten bundelen

Om de informatievoorziening voor ouderen te verbeteren, werkte DOCK Utrecht samen met de bibliotheek en welzijnsorganisatie U-Centraal.

Voor een ander belangrijk thema, de zichtbaarheid van ouderen verbeteren, onderzocht het netwerk hoe ouderen kunnen meepraten, zodat hun uitdagingen bekend zijn en ideeën meegenomen worden. Ed: “We wilden dat ouderen een plek hadden in alle werkplannen en dat er afspraken waren over wie wat gaat doen.”

Subsidie geeft extra energie

Ook in de toekomst blijft de Alliantie Seniorvriendelijk Overvecht zich inzetten om ouderen prioriteit te geven. Volgens Leo heeft de ZonMw-subsidie de samenwerking in een stroomversnelling gebracht: “Dit subsidietraject geeft de extra energie die nodig is om het netwerk verder te brengen. Het had geen urgentie voor de betrokkenen. Nu is er momentum aan het ontstaan om welzijn voor ouderen beter neer te zetten in de wijk.”

‘Ons advies: start met een quick scan’

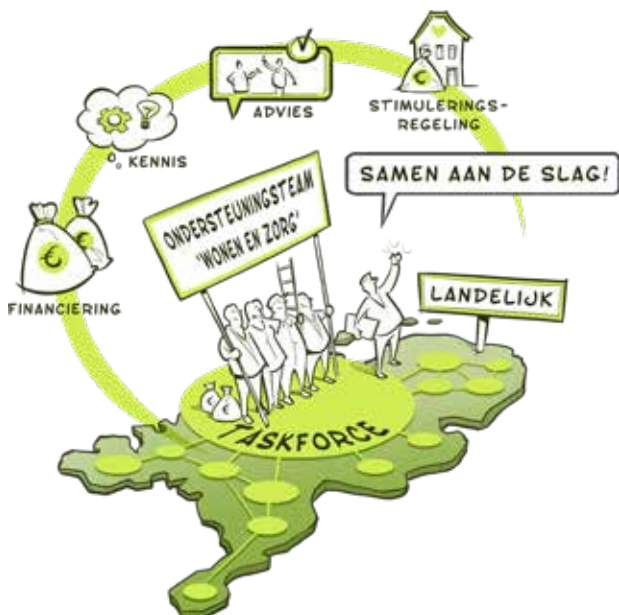
Ed en Leo willen andere deelnemers aan het project op het hart drukken dat zij altijd uit moeten gaan van de behoeften en eigen kracht van de mensen in de wijk. Ed: “Start met een quick scan. Dat moet je basis zijn. Gedetailleerde informatie is heel belangrijk om te weten welke voorzieningen ouderen nodig hebben en wie er samen moeten werken.”

Wonen en Zorg

Door de vergrijzing verandert de woonvraag. Soms kunnen mensen thuis blijven wonen door (op tijd) aanpassingen in hun huis te doen, ook als hun gezondheid achteruitgaat. In andere gevallen is verhuizen de beste optie. Daarom is voldoende aanbod nodig van geschikte woningen en woonzorgvormen, bij voorkeur in de buurt van goedbereikbare voorzieningen.

Eén op de zes senioren is van plan om te verhuizen omdat hun woning niet geschikt is voor later. De meeste problemen die genoemd worden zijn trappen, geen steunen en beugels in de badkamer en geen slaapkamer op de begane grond. In een onderzoek van ouderenbond KBO-PCOB geven veel ouderen aan graag naar een woonvorm voor senioren te willen verhuizen. Momenteel zijn er daarvan te weinig beschikbaar.

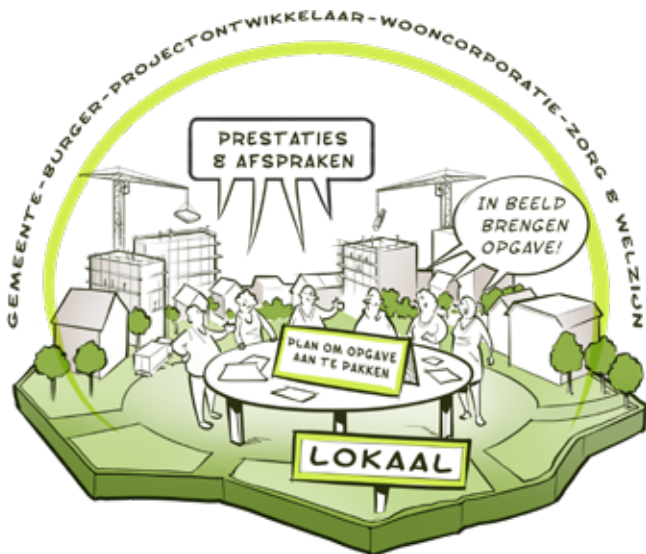

Waar werken we aan?

Taskforce Wonen en Zorg

Om ervoor te zorgen dat de aankomende generatie ouderen langer zelfstandig thuis kan blijven wonen, is een hechte samenwerking tussen gemeenten, woningcorporaties en zorginstanties nodig. De Taskforce Wonen en Zorg is opgericht om deze samenwerking te stimuleren en te verbeteren. Doel is dat alle gemeenten in 2021 afspraken hebben gemaakt op het gebied van wonen, welzijn, zorg en leefbaarheid. Leden van de taskforce zijn VNG, Actiz, Aedes en de ministeries van Buitenlandse Zaken (BZK) en VWS.

Daarnaast sluiten 35 tot 40 gemeenten, woningcorporaties en zorgorganisaties zich aan als ambassadeurs. Zij komen uit alle regio's en stimuleren hun collega-bestuurders om ook de woonzorgopgave aan te pakken. Ook wordt in werksessies gezocht naar oplossingen voor concrete knelpunten. De taskforce werkt daarnaast samen met Zorgverzekeraars Nederland om de vraag naar verpleegzorg af te stemmen op de vraag naar zelfstandig wonen.

Rijksbouwmeester zoekt nieuwe innovatieve woonvormen

De Rijksbouwmeester organiseert voor de tweede keer een wedstrijd om nieuwe innovatieve woonvormen te ontwikkelen voor wonen, zorg en ondersteuning. Bij de start is al een locatie beschikbaar.

Eerder werd een vergelijkbare wedstrijd gehouden. Om het initiatief van deze winnaar tot stand te laten komen, wordt onder andere gepraat met de gemeenten Almere, Groningen, Rotterdam en Sittard-Geleen.

Stimulering nieuwe woonvormen

Om de totstandkoming van nieuwe woonvormen door bewonersinitiatieven en sociale ondernemers te bevorderen, is in 2019 een stimuleringsregeling ingevoerd.

Verder staan op de website van de taskforce diverse bronnen en handvatten en worden er diverse webinars georganiseerd. Bijvoorbeeld over het opstellen van een woonzorganalyse- en visie. Vanaf november 2020 is er ook een leerkring beschikbaar voor medewerkers van gemeenten. Deze wordt opgesteld met Platform31.

Ondersteuning opstellen woonzorgvisie voor gemeenten

Gemeenten worden gevraagd om de woonzorgbehoeften in hun regio te inventariseren en vervolgens een integrale visie op te stellen op het gebied van wonen, zorg, welzijn en prestatieafspraken te maken. Een lastige opgave. Ondersteuningsteam Wonen en Zorg kan gemeenten daarbij ondersteunen.

Om goede voorbeelden in kaart te brengen, worden in samenwerking met de G40 in het Innovatieprogramma Langer thuis – Inclusieve wijk verzameld. Het wordt uitgevoerd in 24 wijken, waarbij gebiedscoalities zijn gevormd tussen gemeenten en bijvoorbeeld corporaties, bewoners en zorgaanbieders.

De regeling bestaat uit een subsidie voor een onderzoek in de initiatieffase naar de haalbaarheid van een nieuwe woonvorm, een lening, een lening door de RVO in de planontwikkelfase en een borgstelling voor leningen in de bouw- en nancieringsfase. Hiertoe zijn overeenkomsten getekend met de ABN AMRO, ING, Rabobank en Triodos bank.

Initiatiefnemers worden daarnaast geholpen met het opzetten van een woon(zorg)vorm met van handreiking en een tool. Platform31 ontwikkelde deze middelen.

Lang leve Kolham, voor een toekomstbestendig dorp

Oud worden in het dorp waar hij al 35 jaar met plezier woont, dat is de wens van Jan Hasenoot. Als projectleider van het project Lang Leve Kolham maakt hij daar werk van, want uit onderzoek is gebleken dat tientallen dorpsgenoten zijn wens delen. Lang Leve Kolham werkt daarom aan toekomstbestendige woningen en voorzieningen voor ouderen. Maar wat is er mogelijk? En waar moeten ze beginnen? Hij vertelt hoe het project ontstond; van een idee tot subsidie en globale schetsen.

Op een kwartier rijden van de stad Groningen ligt het dorp Kolham. Een lintdorp met 1300 inwoners waar vergrijzing een actueel probleem is. De helft van de inwoners is namelijk boven de vijftig jaar en een derde zelfs zestig jaar of ouder. Er is al thuiszorg en 'noaberhulp', hulp van de burens. Maar om het dorp toekomstbestendig te maken voor al de oudere inwoners is er meer nodig. Daarom is de vereniging dorpsbelang Kolham het project Lang Leve Kolham gestart. Jan werd projectleider en stelde een team samen. Al snel merkten ze dat ze data misten om een goed inhoudelijk plan te maken.

Enquêtes maken wensen duidelijk

Het team verspreidde daarom enquêtes onder de 60-plussers van het dorp. Wat voor voorzieningen missen inwoners? Wat kan het dorp doen om kwetsbare ouderen te helpen? En als er levensloopbestendige woningen komen, wie heeft dan belangstelling? "We hebben de enquêtes aan de deur afgegeven en ook weer opgehaald. Je komt dan bijzondere situaties tegen. Bijvoorbeeld een echtpaar dat nog boven slaapt en kruipend de trap op moet. Dat maakt dit project alleen maar urgenter", vertelt Jan. De persoonlijke aanpak had effect, want 76% van de enquêtes werd ingevuld.

Naar aanleiding van de uitkomsten van de enquêtes werden al snel activiteiten opgestart: een wandelclub, yogalessen, een dorpskeuken, valpreventie, computerlessen. Binnenkort opent ook het servicepunt, waar inwoners gemeentelijke zaken kunnen regelen. Denk aan een rijbewijs verlengen of een nieuw paspoort aanvragen. "Op het gebied van wonen schoot de kennis van ons projectteam tekort", vertelt Jan. Daarom deed het team een beroep op de Stimuleringsregeling Wonen en Zorg. Deze regeling van het ministerie van VWS bevordert de ontwikkeling van nieuwe vormen van wonen en zorg voor ouderen.

Onderzoek naar woonvormen

Met behulp van de subsidie werd Evelien Klasens van architecten- en adviesbureau KAW aangehaakt. Zij onderzocht de haalbaarheid van woonvormen voor ouderen in Kolham en hoe het vastgoed in het dorp ervoor staat. Evelien: "Een project als dit draait op vrijwilligers. Zonder budget is er geen geld voor een professionele projectbegeleider. Daar helpt de Stimuleringsregeling Wonen en Zorg enorm. Het geeft projecten de kans te onderzoeken wat mogelijk is, afgezien van of je de financiering later rond kan krijgen. Want zonder die eerste stap kom je daar sowieso niet aan toe."

Naast de bewoners van Kolham is ook de gemeente Midden-Groningen, waar Kolham deel van uitmaakt, sinds de start van het project betrokken. “Door al in een vroeg stadium in gesprek te gaan met de gemeente weet je snel wat er mogelijk is. Zo voorkom je dat je plannen aan het dorp presenteert die vervolgens afgeschoten worden door de lokale overheid”, vertelt Evelien. Binnenkort presenteert Lang Leve Kolham de resultaten van nog meer onderzoek én de ruimtelijke invulling van verschillende locaties voor eventuele woningen.

Het plan is om acht tot twaalf woningen te realiseren. “Door te kijken naar het dorp, de mogelijkheden en ook de voorwaarden van de gemeente, zijn we op dit aantal uitgekomen”, licht Evelien toe.

De volgende fase? Jan: “We presenteren binnenkort de globale plannen. Dan maken we een keuze voor een locatie en beginnen we echt met schetsen en ontwikkelen. Zo zijn we weer wat dichterbij het lang en gelukkig wonen in Kolham!”

Toekomst

De afgelopen jaren zijn de eerste stappen gezet om ervoor te zorgen dat de aankomende generatie senioren een zo goed mogelijke kwaliteit van leven kan behouden. Tegelijkertijd neemt door het groeiende aantal ouderen de druk op de zorg toe, terwijl het aantal zorg- en welzijnsprofessionals naar verhouding in Nederland afneemt.

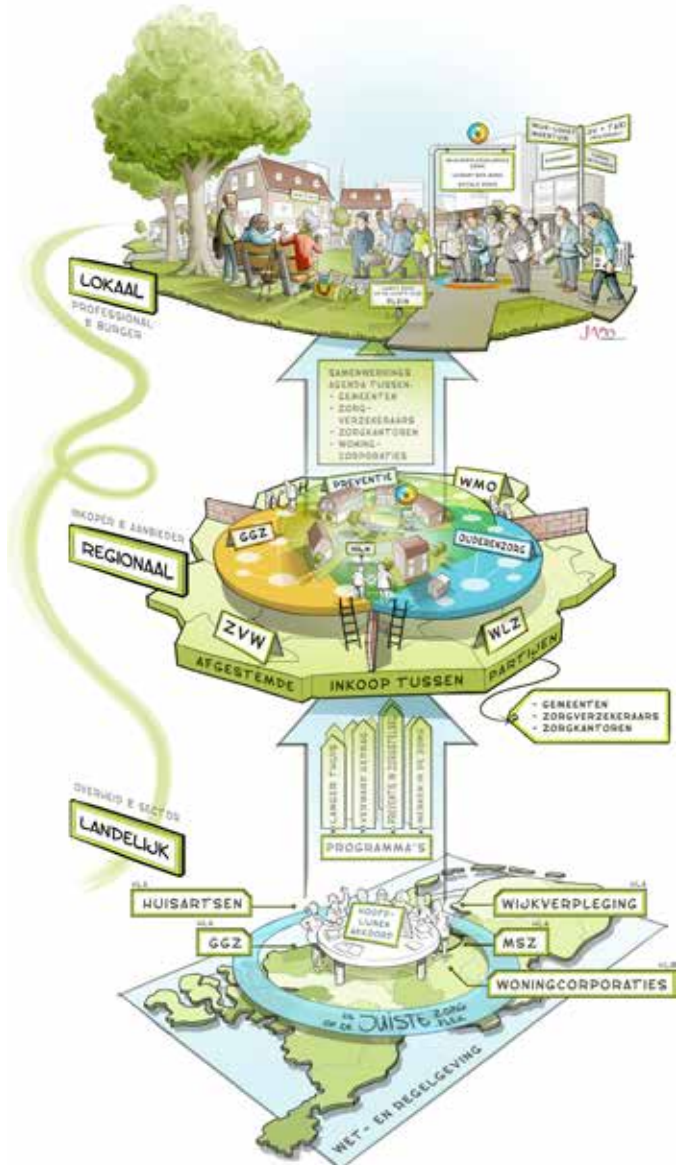
Er wordt op lokaal, regionaal en landelijk niveau hard gewerkt aan de brede opgave van het programma Langer Thuis.

Door de woningmarkt voor te bereiden, de zorg anders in te richten en ouderen te informeren over de stappen die zijzelf kunnen zetten, staan we in de toekomst niet voor uitdagingen, maar oplossingen. Daarom moet het onderwerp ook komende jaren hoog op de agenda blijven staan.

Er ontstaan steeds meer waardevolle initiatieven. Alhoewel we daarmee voortgang boeken, is versnelling noodzakelijk. Door de kennis die afgelopen tijd is opgedaan, onder andere uit pilots, is ook meer inzicht gekomen in de vraag waar het stelsel versnelling in de weg staat. Daarom denkt het ministerie van VWS momenteel na over de contouren van de toekomstige maatschappij waarin ouderen zelf een grote rol gaan spelen. We doen dat samen met uiteenlopende partijen, zoals zorgprofessionals, beleidsmedewerkers, ondernemers, (aankomende) ouderen én de (toekomstige) werkende generaties.

Dat is hard nodig, want de komende jaren komt dit onderwerp steeds prominenter op de kaart te staan. Laten we er samen de schouders onder zetten.

Denk mee en breng, samen met talloze anderen, Nederland naar een hoger niveau. De nieuwe generatie ouderen is van waarde, voor iedereen.

Ondersteund door:

Dit is een uitgave van
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Bezoekadres
Parnassusplein 5 | 2511 vx Den Haag

Postadres
Postbus 20350 | 2500 ej Den Haag
Telefoon 070 340 79 11
www.rijksoverheid.nl

november 2020